

A SZLOVÁKIAI MAGYARSÁG KRÓNIKÁJÁNAK TÖRTÉNETÉHEZ

Bécsből kaptuk az alábbi levelet:

Kedves Kende Péter!

Ha néhány év késéssel is de legalább e levelemben mindenekelőtt köszönöm Önnek és a Magyar Füzetek többi munkatársának, hogy a „Szlovákiai jelentés – A magyar kisebbség állapotáról” c. könyvükben (MFK-4) megjelentették „A csehszlovákiai magyar kisebbség történetének kronológiáját”. Nem hallgathatom el ezen írás iránti elfogultságomat hiszen a szerzője vagyok, vagy ha úgy tetszik én „követtem el”.

Még a *Beszélő* első számának tervezésekor kért meg Kis János az írás elkészítésére, ők is közölték először. A végleges változatról azonban – barátaim tanácsára – végülis lehúztam a nevem. Abban a naív hitben tettem ezt, hogy így el tudom kerülni az érte kijáró rendőri, hivatali megtorlást. Természetesen tévedtem. Kisded játszmám elején még sejtelmem sem volt róla, hogy milyen elementáris játszásvágy él a Homo Ludens ÁVH-ticus-ban...

A Szervek pontosan tudták ki az elkövető, de azt is, hogy a játékszabályok szerint ezt ők nem árulhatják el. Ha nem árulhatják el, hogy tisztában vannak szerepemmel, nem is alkalmazhatnak retorziót – gondoltam én. Hát nem is *azért* büntetünk meg – mondták ők, de ezt is csak magukban vagy egymás közt. Nekem soha.

Negyed év sem telt bele amikor azon kaptam magam, hogy általam soha nem látott *tanúk* soha nem látott *hivatalos személy* soha meg nem történt *megsértése* ügyében vádolnak. Nem csuktak le (bár fenyegettek velem), nem rúgtak ki állásomból (bár fenyegettek velem), mindössze elvették az útlevelem. Nem utazhattam tovább sem Keletre sem Nyugatra (igaz, oda előtte sem). Nem folytathattam megkezdett történeti munkáimat, nem fejezhettem be megkezdett szociográfiámat és nem látogathattam meg nyolcvan éven felüli nagyszüleimet még akkor sem, amikor egyikük kórházba került. Eközben egyetlen *jóakaróm* sem említette a Kronológiát. Miközben gondterhelt arccal újra és újra éveken át elutasították útlevélkérelmeimet egyre csak azt mondogatták, hogy máskor ne legyek olyan meggondolatlan.

Nem közölték, hogy ki, mikor, mennyi időre és miért tiltott ki az utazásból, mígnem 1984-ben Konrád György Herder-díja jóvoltából Herder-ösztöndíjat kaptam egy évre, Bécsbe. Ez kétségtelenül új színeket vitt az addigra már kissé unalmassá vált játékba. Négy nap híján egy év után már oda is utazhattam.

Kintlétem idején kérdezte meg tőlem az osztrák kulturális élet egyik vezetője, hogy mit kell érteni azon, amivel korábban az egyik magyar külügyi tisztviselő indokolta útlevélkérelmem ismételt elutasítását, hogy ti. „nem tehetjük meg a *csehszlovákokkal*, hogy kiengedjük Bécsbe”? Csaknem négy évi hibátlan csapatjáték után ez volt az egyetlen elvesztett szerva!

Nem segített tehát névtelenségem a hatóságokkal szemben. De nem származott belőle hasznom a *második nyilvánosságban* sem. A névtelen írást ki-ki annak tulajdonítja akinek tudja. Így alakult ki az a közhiedelem (ha „köz”-ről ilyen esetben beszélni lehet), hogy a Kronológia a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságának munkája. E következtetésre jutott annak idején Janics Kálmán is, aki számos magyar értelmiségihez eljuttatott körlevelében óv annak terjesztésétől és olvasásától is, mivel amögött szintén a Bizottságot, illetve Durayt véli látni. Az irántuk való ellenérzését bevallva minősíti munkám végül „Vörös Brigádos módszerekkel dolgozó szerzők gyanús háttérű produktumá”-nak. (A Csehszlovák BM minden esetre pontosabb információkkal rendelkezhetett nála. Ők ugyanis soha senkit – tudomásom szerint – nem vádoltak a Kronológia készítésével. Minden valószínűség szerint *tudták*, hogy *annak* a szerzőnek mások látják el a baját...)

Összefoglalva ennyi a *nem ér a nevem* című társasjátékom története.

Bécs, 1985 május

FÉNYI Tibor